

ROZŠIŘUJÍCÍ INFORMACE

Hrbovice

Hrbovice, ležící asi dva kilometry od Chabařovic, jsou poprvé zmiňovány v písemných pramenech ve 12. století. Na dohled od obce proběhla slavná husitská bitva Na Běhání v roce 1426. Historii Hrbovic ukončilo uhlí – v 80. letech 20. století byla obec kvůli přípravě území pro těžbu zlikvidována.

Na katastru Hrbovic bylo již v minulém století realizováno několik archeologických výzkumů, vyvolaných těžební nebo stavební aktivitou. Tyto výzkumy potvrdily osídlení lokality v průběhu celého pravěku. Nejnovější a zároveň největší výzkum realizovalo muzeum na podzim roku 2017 kvůli stavbě nové skladovací haly na ploše téměř dvou hektarů. Podařilo se zdokumentovat rozsáhlé sídliště z pozdní doby kamenné (eneolitu), mladší až pozdní doby bronzové, starší a mladší doby železné a navíc kostrové pohřebiště kultury zvoncovitých pohárů (eneolit).

Archeologický výzkum

Archeologický výzkum začíná skrytím plochy na úroveň původních terénů (odstranění ornice a případně současných vrstev), do kterých se zahlubují pravěké objekty (jámy). Ty vypadají jako tmavé (hnědé nebo černé) fleky. Výplně jam pak archeologové po vrstvách vyberou, vše geodeticky, kresebně a fotograficky dokumentují a nálezy pečlivě podle vrstev třídí. Při odkrývání hrobů je třeba postupovat ještě opatrněji, některé hroby bývají navíc uloženy mělce, takže hned po odstranění ornice na povrch vystupují části kostí či milodarů. Cílem je vždy odstranit z hrobové jámy zásyp, aniž by došlo k poškození nebo přemístění jednotlivých kostí nebo milodarů. V Hrbovicích preparaci některých hrobů prováděl antropolog, který rovnou v terénu zaznamenal odchylky od anatomického uspořádání kostí a provedl prvotní zhodnocení. Po očištění kostí v laboratoři vypracuje antropolog odbornou zprávu, ve které určí pohlaví, věk a patologické změny na kostech (doklady nemocí, zranění, celkový zdravotní stav), pokud to stav dochování kosterního materiálu umožní.

<http://www.muzeumusti.cz/c1814/Zachranny-archeologicky-vyzkum-v-Hrbovicich-u-Usti-nad-Labem/>

Kultura zvoncovitých pohárů

Kultura zvoncovitých pohárů zabírala v období mladého eneolitu nebývale velký prostor v celé Evropě – od severozápadní Afriky po Polsko a od Irska po Karpatskou kotlinu. Charakteristickými prvky, které najdeme po celé Evropě, jsou keramický zvoncovitý pohár a pohřbívání pod mohylami ve skrčené poloze na boku (muži na opačném boku než ženy). Regionálně se objevují lokální specifika, např. tvary nádob, které jinde nenajdeme. Česká a moravská skupina představují nejbohatší fond nálezů (pohřebišť i sídlišť a bohatě vybavených hrobů).

Cihlově červený pohárek, který muzeum spravuje ve svých sbírkách, byl objeven již na začátku 20. století pracovníkem teplického muzea Antonem Pobelem. Jeho nálezy z Ústecka dnes tvoří součást pravěké archeologické sbírky ústeckého muzea. Anton Pobel odkryl v Koštově u Trmic v bývalé cihelně kostrový hrob kultury zvoncovitých pohárů. Poháry ve tvaru obráceného zvonu, které daly této kultuře jméno, měly cihlově červenou barvu a ve výzdobě kombinovaly pásy leštěného podkladu s pásy kolkované výzdoby. Ta byla původně ještě vyplněna bílou vápnitou inkrustací. Kolkovaný motiv byl vtlačován do nádoby ještě za vlhka, potom byla nanášena jemná hlínka jako červený nátěr, který byl následně vyleštěn. Teprve po výpalu byla výzdoba doplněna inkrustační pastou. O nálezových okolnostech našeho pohárku bohužel nevíme nic. Spolu s ním byl vyzvednut ještě druhý pohárek a také mísa na čtyřech nožkách a džbánec. Mísa a džbánec představují typické keramické tvary zastoupené v pohřebním kontextu a na počátku minulého století bylo běžné, že se zachraňovaly pouze artefakty, nikoliv kosterní pozůstatky.